

„Partnerstvo za više okolišne standarde u BiH“

MISIJE UTVRĐIVANJA ČINJENICA

Opasni vojni otpad

**posjeta vojnom
poligonu MANJAČA**

Ova brošura je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj dokumenta je isključiva odgovornost: Fondacije Heinrich Böll, Helsinškog komiteta za ljudska prava u BiH i Centra za ekologiju i energiju, te ni u kojem slučaju ne predstavlja stav Evropske unije.

U V O D

U sklopu projekta koji finansira Europska unija “Partnerstvo za više okolišne standarde u BiH” su predviđene misije utvrđivanja činjenica o stanju okoliša i okolišnih prava građana i građanki. Misije su se sastojale od terenskih posjeta fokusiranih na slučajeve nedovoljnog poštivanja okolišnih prava. Helsinški komitet za ljudska prava u BiH je zajedno sa monitoring timom realizovao misiju utvrđivanja činjenica sa fokusom na stanje okolišnih prava građana/ki vezano za uništavanje i odlaganje opasnog vojnog otpada u BiH. U toku misije obavljene su posjete Ministarstvu odbrane BiH, Oružanim snagama BiH i vojnog poligona Manjača.

Uništenje opasnog vojnog otpada i životna sredina

Šta je vojni otpad?

Po klasifikaciji Oružanih snaga BiH, pod vojnim otpadom se podrazumijeva svaki otpad vojnog porijekla, tj. materije koje se nalaze na lokacijama Oružanih snaga BiH, a koje se odbacuju, planiraju ili moraju odbaciti u skladu sa civilnim i vojnim propisima. Vojni otpad se dijeli na opasni i neopasni, a opasni otpad predstavlja minsko-eksplozivna sredstva i nestabilnu municiju. U ovoj brošuri ćemo govoriti o opasnom vojnom otpadukao potencijalnoj prijetnji ljudskom zdravlju i okolišu .

Gdje se vrši uništenje opasnog vojnog otpada u BiH?

U BiH postoji 69 vojno perspektivnih lokacija od kojih se za uništenje opasnog vojnog otpada koriste : radionica OS BiH TROM Doboj, te vojni pologoni Manjača i Glamoč. Opasni vojni otpad se, osim toga, uništava i u sklopu civilnih kapa cite-ta Pretis d.o.o. Sarajevo i Binas Bugojno.

Ko je nadležan za uništenje opasnog vojnog otpada u BiH?

Do 2006. godine, pitanje uništenja i odlaganja vojnog otpada je bilo u nadležnosti entitetskih vlasti. Od uspostavljanja Ministarstva odbrane BiH 2006. godine, nadležnost nad ovim poslovima u BiH imaju Ministarstvo odbrane BiH i Oružane snage BiH, a uz odobrenje Predsjedništva BiH. Na nivou Ministarstva odbrane BiH i Oružanih snaga BiH je formirana Komisija za praćenje i uništavanje nestabilne municije i minsko-eksplozivnih sredstava na području vojnog poligona Glamoč.

¹Lokacije od vojnog značaja za Ministarstvo odbrane BiH

Kako se vrši

uništenje opasnog vojnog otpada u BiH?

Postoje dvije metode uništenja opasnog vojnog otpada:

- metoda detonacije kojom dolazi do spaljivanja vojnog otpada i
- metoda delaboracije kojom se smanjuje kontaminacija terena i čovjekove sredine i stvaraju uslovi za dalju privrednu ekspanziju, a sastoji se od rastavljanja projektila nakon čega nastaju sekundarne sirovine i delaborirani eksploziv.

U BiH se posljednjih godina prešlo sa upotrebe metode detonacije na metodu delaboracije koja ima mnogo manje štetne implikacije po životnu sredinu.

Količine opasnog vojnog otpada u BiH?

Od dana uspostavljanja Ministarstva odbrane BiH 2006. godine do danas, uništeno je 23,000 tona municije. U narednom periodu se očekuje uništenje 17,000 tona preostale municije.

Uništenja vojnog otpada u BiH i utjecaj na životnu sredinu?

U BiH, nažalost, do sada nije postojala praksa izvođenja studija procijene utjecaja na okoliš u vezi sa uništenjem vojnog otpada. U 2012. godini je planirano raspisivanje tendera, kako bi se izvršila studija utjecaja na okoliš. Iz Ministarstva odbrane BiH ističu da posljednje dvije godine (2010.-2011.) vrše raspisivanje pomenutog tendera koji svaki put biva oboren iz administrativnih razloga .

² Do 2006. Godine, pitanje uništenja vojnog otpada je bilo u nadležnosti entitetskih vlasti, stoga Ministarstvo odbrane BiH nije u mogućnosti dati zvanične podatke o količinama uništenog vojnog otpada od kraja rata do 2006. godine.

Posjeta vojnom poligonu Manjača

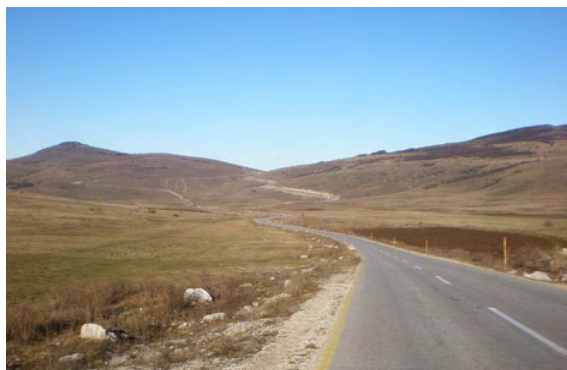
U septembru 2011., Helsinški komitet za ljudska prava u BiH je, zajedno sa drugim članovima monitoring tima, posjetio vojni poligon Manjača. Tim misije je imao za cilj da sagleda cjelokupnu sliku okolišnih prava građana/ki vezanu za uništavanje i odlaganje municije i vojnog otpada na ovoj lokaciji. U tu svrhu vođeni su neposredni razgovori (intervjui) sa predstavnicima lokalnih vlasti - mjesne zajednice Stričići, zdravstvene ustanove, nevladine organizacije i medijima.

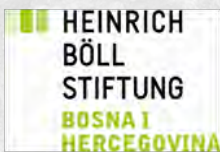
Vojni poligon Manjača zauzima 40 km prečnika i 5 mjesnih zajednica. To je ogroman prostor koji je još prije posljednjeg rata iseljen (humano čišćenje), a danas tu djeluju Oružane snage BiH. Do 2006. godine, pitanje uništenja i odlaganja vojnog otpada na vojnom poligonu Manjača bilo je u nadležnosti entitetskih vlasti.

Od uspostavljanja Ministarstva odbrane BiH 2006. godine, prema zvaničnim podacima, na vojnom poligonu Manjača je uništeno 595 tona municije. Međutim, u posljednje dvije godine (2010. i 2011.) nisu poduzimane nikakve aktivnosti na uništenju opasnog vojnog otpada na ovom poligonu. Na ovim prostorima nisu vršena istraživanja ispravnosti tla i vodotoka, tako da ne postoje podaci o nivou kontaminiranosti tla i zagađenju vodotoka. Još jedan problem uz uništavanje vojnog otpada je i to što se naselja

i poljoprivredna dobra šire i sve su bliže kasarni, a niko ne razmišlja o dugoročnim posljedicama, što je potencijalno jako opasno s obzirom da je vojni poligon Manjača porozan teren, tako da se sa kišom sve ispira i ide prema naseljenim područjima.

Naši sagovornici u MZ Stričići su naglasili da je zabilježen povećan broj kancerogenih oboljenja, te deformiteta pri rađanju. Međutim, iz Ambulante porodične medicine Stričići tvrde da na ovom području žive uglavnom zdravi ljudi.

Finansira Evropska unija

